

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE

Esas No : 2012/7962
Karar No : 2016/2336

Davacılar : 1- TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası / ANKARA
Vekili : Av. Zuhâl Sirkecioğlu Dönmez
Bestekar Sok. 49/5 / Kavaklıdere / ANKARA
2- Ekoloji Kolektifi Derneği / ANKARA
Vekili : Av. Cömert Uygur Erdem - Av. Hülya Yıldırım
Üsküp Cad. Çevre Sok. Tekdal Apt. 6-B
No:12 / Çankaya / ANKARA
3- Tüketici Hakları Derneği / ANKARA
4- TMMOB Çevre Mühendisleri Odası / ANKARA
Vekili : Av. Emre Baturay Altınok
Kahraman Kadın Sok. No:18/1
GOP / ANKARA

Davalı : Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı / ANKARA

Vekili : Hukuk Müşaviri Nurten Koçak / Aynı yerde

Davanın Özeti : 22/2/2012 tarih ve 28212 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik' in 1. maddesiyle, 13/8/2010 tarihli Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmeliğin 6. maddesinin 1. fıkrasına eklenen (e) bendindeki, "bu ürünlerdeki direnç genlerine yönelik bilimsel araştırma sonuçlarının insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğe zararlı olmadığı Risk Değerlendirme Komitesi raporu ve Kurul kararı ile tespit edilmedikçe" ibaresinin iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Danıştay İdarî Dava Dairelerinin YD İtiraz No:2011/503 sayılı kararının uygulaması niteliğinde olan dava konusu düzenlemenin hukuka uygun olduğu, dayanağı 5977 sayılı Kanun'a aykırı bir husus taşımadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Mustafa Beydili

Düşüncesi : GDO ve ürünlerinin, insan ve hayvanların tedavisinde kullanılan antibiyotiklere direnç genleri içermesi halinde, bu ürünlerdeki direnç genlerine yönelik bilimsel araştırma sonuçlarının insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğe zararlı olmadığına ilişkin hazırlanacak rapor ve bu raporun değerlendirmesinin bakanlık nezdinde oluşan ve bağımsız bir kurum niteliğinde olmayan bir kuruma verilmesi Anayasa ve uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış olan yaşama hakkına ve 1992 yılında Rio de Janeiro'da yapılan "Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında Çevrenin ve İnsan Sağlığının Korunmasına yönelik olarak kabul edilen "ihtiyatlılık ilkesine" aykırılık içerdiği gerekçesiyle dava konusu düzenlemenin iptalinin gerektiği düşünölmektedir.

Danıştay Savcısı : Gülten Hatipoğlu

Düşüncesi : Dava, 22.2.2012 tarihli ve 28212 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 1. maddesindeki "bu ürünlerdeki direnç genlerine yönelik bilimsel araştırma sonuçlarının insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre

ve biyolojik çeşitliliğe zararlı olmadığı Risk Değerlendirme Komitesi raporu ve Kurul kararı ile tespit edilmedikçe" ibaresinin iptali istemiyle açılmıştır.

5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu'nun 1. maddesinin 1. fıkrasında; bu Kanunun amacının, bilimsel ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde, modern biyoteknoloji kullanılarak elde edilen genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar ve ürünlerden kaynaklanabilecek riskleri engellemek, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması, sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla biyogüvenlik sisteminin kurulması ve uygulanması, bu faaliyetlerin denetlenmesi, düzenlenmesi ve izlenmesi ile ilgili usul ve esasları belirlemek olduğu; 2. maddesinin (ü) bendinde, risk değerlendirmesinin, GDO ve ürünlerinin, genetik değişiklikten dolayı, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile biyolojik çeşitlilik ve çevre üzerinde sebep olabileceği risklerin ve risk kaynağının test, analiz, deneme gibi bilimsel yöntemlerle tanımlanmasını, niteliklerinin belirlenmesini, değerlendirilmesini ve risk unsurlarının belirlenmesini kapsayan dört aşamalı süreci ifade ettiği; aynı maddenin (z) bendinde, sosyoekonomik değerlendirmenin, başvuru hakkında karar verilmeden önce değerlendirmek üzere, GDO ve ürünlerinin çevreye serbest bırakılması ve kullanılması sürecinde biyolojik çeşitlilik ve kullanıcıları ile çiftçiler üzerindeki etkilerden kaynaklanacak sosyoekonomik bedelleri belirlemek üzere bilimsel esaslara dayanarak yapılan tüm çalışmaları ifade ettiği; 3. maddesinin 1. fıkrasında, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı gözönünde bulundurularak GDO ve ürünlerinin ithalatı, ihracatı, deneysel amaçlı serbest bırakılması, piyasaya sürülmesi ile genetiği değiştirilmiş mikroorganizmaların kapalı alanda kullanımına, bilimsel esaslara göre yapılacak risk değerlendirmesine göre karar verileceği, risk değerlendirme sonuçlarına göre risk oluşturmayacağı belirlenen başvurular için verilen kararın geçerlilik süresinin on yıl olduğu; aynı maddenin 5. fıkrasında, GDO ve ürünlerinin, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliği tehdit etmesi, üretici ve tüketicinin tercih hakkının ortadan kaldırılması, çevrenin ekolojik dengesinin ve ekosistemin bozulmasına neden olması, GDO ve ürünlerinin çevreye yayılma riskinin olması, biyolojik çeşitliliğin devamlılığını tehlikeye düşürmesi, başvuru sahibinin biyogüvenliğin sağlanmasına yönelik tedbirleri uygulamak için yeterli teknik donanımına sahip olmadığına anlaşılması durumlarında başvuruların reddedileceği; 12. fıkrasında, GDO ve ürünleri ile ilgili yapılan başvurular hakkında risk ve sosyo-ekonomik değerlendirmeye ilişkin bilimsel raporların, Kurul tarafından, biyogüvenlik bilgi değişimi mekanizması vasıtasıyla kamuoyuna açıklanacağı, Kurul'un bu görüşleri de dikkate alarak nihai değerlendirme raporu ile olumlu kararının toplantı tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde gerekçeleri, varsa karşı oy gerekçeleri ve imzaları ile birlikte tekemmül ettirmek ve Bakanlığa sunmak zorunda olduğu kurala bağlanmıştır.

Öte yandan, 13.8.2010 tarih ve 27671 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Biyogüvenlik Kurulu ve Komitelerin Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin 7. maddesinde Biyogüvenlik Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiş, (g) bendinde Komitelerin görüşlerini de alarak, eşik değer belirlenmesi için Bakanlığa görüş bildirmek Kurulun görevleri arasında sayılmış, 8. maddesinin 1. fıkrasında, Kurulun, her bir başvuru için ayrı karar alacağı,

Kurulun aldığı bir kararın başka bir başvuru için emsal teşkil etmeyeceği, 4.fıkrasında, Kurulun Komitenin kararına uymak zorunda olmadığı, Kurulun Komite kararına uymaması durumunda bu durumu gerekçeli olarak açıklayacağı, Çalışma Usul ve Esasları, Görev ve Yetkileri başlıklı 10. maddesinin 8. fıkrasında;

- a) Kanun kapsamında yapılan başvurularda bilimsel değerlendirmeler için sağlanan bilgilerin yeterliliğini belirlemek.
- b) İhtiyaç duyulması hâlinde başvuru ile ilgili ilave olarak istenebilecek test, deney, deneme, analiz gibi işlemleri belirleyerek çalışmanın yaptırılmasını, sonuçlarının bildirilmesini ve gerekli hâllerde ek bilgi gönderilmesini Kuruldan talep etmek ve bunların bilimsel değerlendirmesini yapmak.
- c) Kurul tarafından belirlenen esaslar doğrultusunda, her başvuru için ayrı olmak üzere bilimsel değerlendirmeleri yapmak, raporlarını hazırlamak ve Komite kararı ile birlikte Kurula bildirmek.
- ç) Kurul tarafından iletilen bilimsel değerlendirmeye ilişkin kamuoyu görüşlerini değerlendirmek ve sonuçlarını Kurula bildirmek.
- d) Karar sonrasında ortaya çıkan veya elde edilen her türlü yeni veri ve bilgiyi değerlendirerek bilimsel görüş oluşturmak.
- e) İhtiyaç duyduğu bilgi ve belgelerin temini ile araştırma, deneme, kontrol ve denetlemelerin yapılarak veya yaptırılarak sonuçlarının bildirilmesini Kuruldan talep etmek.
- f) Kurul tarafından gizli tutulması istenen bilgilerin korunması için gerekli tedbirleri almak.
- g) Kurul tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

Diğer taraftan; 1992 yılında Rio de Janeiro'da yapılan "Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı"nda çevrenin ve insan sağlığının korunmasına yönelik olarak kabul edilen temel ilkeler arasında "İhtiyatlılık İlkesi"ne yer verilmiş olup, bu ilke uyarınca çevreyi korumak için ihtiyati(ön tedbirci) yaklaşımın devletlerin kendi kabiliyetlerine göre geniş olarak uygulanacağı, ciddi ve geri dönüştürülemez hasar tehlikesi olan yerlerde tam bilimsel kesinlik eksikliğinin çevresel kirlenmenin önlenmesi için gecikmenin sebebi olarak kullanılmayacağı belirtilmiştir.

Ayrıca, 29/08/1990 günlü, 4177 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan ve 21/11/1996 günlü, 96/8857 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylayarak 27/12/1996 günlü, 22860 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi"nde de biyolojik çeşitliliğin önemli ölçüde azalması veya yok olması tehdidi söz konusu olduğunda, tam bir bilimsel kesinlik bulunmamasının, bu tehdidi önleyecek veya en aza indireyecek tedbirleri ertelemek için bir gerekçe olarak kullanılmaması gerektiği öngörülmüştür. Anılan Sözleşme kapsamında kabul edilen, ülkemizin taraf olduğu ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu hazırlanırken de esas alınan "Biyogüvenlik Cartagena Protokolü" nde Rio Deklarasyonunun 15 nolu prensibinde yer alan ön tedbirci (ihtiyatlılık) yaklaşımının yeniden onaylandığı belirtildikten sonra anılan Protokolün Genel Hükümler başlıklı 2. maddesinin 2. fıkrasında; tarafların, insan sağlığı üzerindeki riskleri de gözönünde bulundurularak, herhangi bir değiştirilmiş canlı

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE

Esas No : 2012/7962
Karar No : 2016/2336

organizmanın geliştirilmesi, muamelesi, taşınması, nakli, kullanımı ve çevreye serbest bırakılmasının biyoçeşitlilik üzerindeki riskleri engelleyecek ya da azaltacak şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacakları hükmüne yer verilmiştir.

Görüldüğü üzere, ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde, insan sağlığının, çevre sağlığının, biyoçeşitliliğin ve gıda güvenliğinin söz konusu olduğu durumlarda, taraf devletlerin konuya ihtiyatlılık (ön tedbirci) ilkesi çerçevesinde yaklaşımları gerektiği vurgulanmıştır.

22/2/2012 günlü, 28212 Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren dava konusu Yönetmeliğin 1. maddesiyle, 13/08/2010 günlü, 27671 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelik" in 6. maddesinin 1. fıkrasına eklenen (e) bendi ile; GDO ve ürünlerinin, insan ve hayvanların tedavisinde kullanılan antibiyotiklere direnç genleri içermesi halinde, bu ürünlerdeki direnç genlerine yönelik bilimsel araştırma sonuçlarının insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğe zararlı olmadığı Risk Değerlendirme Komitesi raporu ve Kurul kararı ile tespit edilmedikçe bu ürünlerin ithal edilmesinin ve piyasaya sürülmesinin yasak olduğu hükme bağlanmıştır.

Söz konusu düzenleme ile, antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin, Risk Değerlendirme Komitesi raporu ve Biyogüvenlik Kurulu kararı ile ithalatı ve piyasaya sürülmesinin olanaklı hale getirildiği görülmektedir.

Davalı idare tarafından, dava konusu düzenlemenin 13/08/2010 günlü, 27671 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelik" in "Yasaklar" başlıklı 6. maddesinde, antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerine ilişkin yasaklayıcı bir hükme yer verilmemesi üzerine Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Başkanlığı tarafından bu Yönetmelik hükmünün iptali istemiyle Danıştay Onuncu Dairesinin 2010/13445 Esasına kayıtlı olarak açılan davada Danıştay Onuncu Dairesince verilen 25.05.2011 tarih ve E.2010/13445 sayılı karara karşı Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Başkanlığı tarafından yapılan itiraz üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 29/09/2011 günlü, YD İtiraz No:2011/503 sayılı kararı ile; "... Anayasanın 56. maddesinde, herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu ve Devletin, herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamakla görevli olduğu, 1992 yılında Rio de Janeiro'da yapılan "Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında Çevrenin ve İnsan Sağlığının Korunmasına yönelik olarak kabul edilen temel ilkeler arasında "ihtiyatlılık ilkesine yer verildiği; bu ilkenin, daha sonra 4177 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunan ve 21/11/1996 günlü, 96/8857 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan "Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi"nde ve Biyogüvenlik Kanunu hazırlanırken esas alınan "Biyogüvenlik Kartagena Protokolü"nde de yer aldığı, dolayısıyla, ülkemizin de taraf olduğu ve Anayasanın 90/5. maddesi uyarınca öncelikle dikkate alınıp uygulanması gereken uluslararası sözleşmelerde, insan sağlığının, çevre sağlığının biyoçeşitliliğinin ve gıda güvenliğinin söz konusu olduğu, durumlarda taraf devletlerin konuya ihtiyatlılık (ön tedbirci) ilkesi çerçevesinde yaklaşımları gerektiğinin vurgulandığı, oysa bu konuda yapılan ve davacı tarafın dosyaya sunduğu bazı bilimsel çalışmalarda, antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin orta ve uzun

vadede insanların ve hayvanların tedavisinde kullanılan antibiyotiklere karşı direnç geliştirebileceği ve bu durumun insan ve hayvan sağlığını geri dönüşümü olmaksızın olumsuz etkileyebileceği yönünde bilimsel görüşlerin ortaya konularak bu konuda geleceğe dönük ciddi endişeler bulunduğundan tedbir alınmasının önerildiği, bu açıdan konu değerlendirildiğinde, insanların ve hayvanların tedavisinde kullanılan antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin insan, çevre ve bitki sağlığına ve biyoçeşitliliğe zararlı olmadığı hususu bilimsel araştırma ve çalışmalar ile ortaya konulmadan sırf Avrupa Birliği ülkelerinde bu konuda yasaklayıcı bir düzenleme olmadığından bahisle Yönetmeliğin yasaklar ile ilgili 6. maddesinde bu yönde bir hükme yer verilmeyerek bu tür ürünlerin üretiminin, ithalatının ve piyasaya sunulmasının tamamen serbest bırakılmasının, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere ve kamu yararı ilkesine aykırı olduğundan bahisle Yönetmeliğin anılan 6. maddesinin antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin ithalatının ve piyasaya sunulmasına ilişkin önceki uygulamadan vazgeçilerek, bunların ithalatının ve piyasaya sunulmasının serbest bırakılmasına yol açması karşısında Yönetmeliğin 6. maddesinin yürütmenin durdurulmasına, dolayısıyla da anılan hüküm yönünden davacının itirazının kabulüne karar verilmesi üzerine kararı uygulamak üzere yönetmelikte dava konusu değişikliğin yapıldığı ileri sürülmektedir.

Davacılar tarafından ise, dava konusu düzenlemenin, antibiyotiklere direnç genleri içeren ürünlerle ilgili olarak Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun vermiş olduğu 29/09/2011 günlü, YD İtiraz No:2011/503 sayılı kararı geçersiz kıldığı ileri sürülmektedir.

Bu itibarla, uyuşmazlığın çözümü için dava konusu düzenlemenin belirtilen kararın uygulanmasına yönelik bir düzenleme olup olmadığına ortaya konulması gerekmektedir.

Anayasa'nın 138. maddesinde, yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği hükmüne yer verilmiş olup; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin 1. fıkrasında da, Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idarenin, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğu ve bu sürenin hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemeyeceği kurala bağlanmıştır.

5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu çıkarılmadan önce hazırlanan ve yürürlüğe konulan 26/10/2009 günlü, ilk yönetmelikte insan ve hayvan tedavisinde kullanılan antibiyotiklere karşı direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin ithalatı ve piyasaya sunulması yasaklanmış iken, daha sonra 28/04/2010 tarihinde yapılan yönetmelik değişikliği ile anılan yasaklayıcı hüküm yürürlükten kaldırılarak antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin üretimi, ithali ve piyasaya sunulması serbest bırakılmış, Biyogüvenlik Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine bu kanun uyarınca çıkarılan 13/08/2010 tarihli yönetmelikte ise antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ürünlerinin üretimi, ithalatı ve piyasaya sunulması ile ilgili yasaklayıcı ya da sınırlayıcı herhangi bir hükme yer verilmediği görülmektedir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun anılan kararı incelendiğinde; bu kararın, antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre

ve biyoçeşitliliğe zararlı olmadığı, bilimsel araştırmalar ve çalışmalarla somut olarak ortaya konulup, bu konudaki endişe ve belirsizlik, belirtilen yöntemlere uygun olarak geliştirilen bilimsel görüşlere dayalı olarak ortadan kaldırılmadıkça, antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin ithalatının ve piyasaya sunulmasının serbest bırakılmaması gerektiğini ortaya koyduğu görülmektedir.

Davalı idare tarafından, Biyogüvenlik Kurulunca risk değerlendirmesi yapan EFSA, WHO, FAO, FDA, OECD, CFIA ve FSANZ gibi kuruluşların raporları ile farklı ülkelerdeki üretim, tüketim durumları ve gen aktarım yöntemi, aktarılan genin moleküler karakterizasyonu ve ürettiği proteinin ekspresyonu ile insan ve çevre sağlığına olası risklerinin dikkate alındığı ileri sürülmekte ise de; Türkiye Yem Sanayicileri Birliği İktisadi İşletmesi tarafından Herbisit Tolerans genini ihtiva eden A2704-12 soya fasulyesinin ve ürünlerinin, MON40-3-2 soya fasulyesinin ve ürünlerinin ve yine herbisit tolerans genini ihtiva eden MON89788 soya fasulyesinin ve ürünlerinin hayvan yemlerinde kullanılmasına izin verilmesi isteğiyle Tarım ve Köyişleri Bakanlığına yapılan başvuru üzerine, Biyogüvenlik Kurulu'nun 26.1.2011 tarih ve 27827 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararıyla Herbisit Tolerans genini ihtiva eden bahse konu soya fasulyeleri ve ürünlerinin hayvan yemlerinde kullanılmasına izin veren sırasıyla 1, 2 ve 3 nolu kararlarının iptali istemiyle Danıştay Onuncu Dairesinin 2011/4525, 4526 ve 4527 Esaslarına kayıtlı olarak açılan dava dosyalarında bulunan bilgi ve belgelerin incelenmesinden; Biyogüvenlik Kurulu tarafından Risk Değerlendirme Komitesi ile Sosyo-Ekonomik Değerlendirme Komitesi oluşturulduğu bu Komiteler tarafından düzenlenen değerlendirme raporlarının Biyogüvenlik Kurulu'nda görüşüldüğü ve herbisit tolerans genini ihtiva eden bahse konu ürünlerin sadece hayvan yemlerinde yem ya da hammaddesi olarak kullanılmasına izin verildiği anlaşılmıştır.

Anılan Komitelerin yaptıkları değerlendirme sonucunda düzenledikleri dava dosyasında örnekleri bulunan raporlar incelendiğinde; genetiği değiştirilmiş soya fasulyesi ve ürünlerinin insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre biyolojik çeşitliliğine zararlı olup olmadığı belirtilen yönlerden risk taşıyıp taşımadığı konusundaki değerlendirmelerin genellikle bu konuda daha önce çeşitli ülkelerde farklı yöntemlerle laboratuvar çalışması, ürün karşılaştırması gibi farklı yöntemlerle yapılmış bilimsel çalışmaların sonuçlarına (EFSA, WHO, FAO, FDA) dayanılmıştır.

Oysa genetiği değiştirilmiş gıda maddesinin sağlığa zararlı olup olmadığı açısından uzun vadeli etkilerinin de araştırılması ve buna bağlı deneyler yapılmasını gerektirmektedir. Kanserojen etkinin çok uzun dönemde ortaya çıktığı gözönünde bulundurulduğunda insan ve hayvan vücudunda birikmiş etkisinin sonuçlarının ne olduğunun uzun dönemi kapsayan bilimsel deneylerle ortaya çıkabilecektir. Belirtilen komite kararlarına dayanak oluşturan ve bir örneği dosyada bulunan Avrupa Gıda Güvenliği Kuruluşu (EFSA) raporlarında kronik toksik etki, birikimli toksik etki ve uzun dönemli toksik etkiyi ortaya koyacak bir bilimsel deneye yer verilmediği gibi bu konuda yapılmış bilimsel çalışmalarda araştırmaların gıda maddesinin tamamı üzerinde mi yoksa sadece tohuma yerleştirilmiş gen ile mi yapılan çalışmaları içerdiğinin de ortaya konulmaması nedeniyle söz konusu bilimsel çalışmaların hayvan ve insan

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı vekili Hukuk Müşaviri Nurten Koçak'ın geldiği, Danıştay Savcısının hazır olduğu görülmekle açık duruşmaya başlandı. Taraflara söz verilip dinlendi ve Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verildi, dava dosyası incelenerek gereği görüldü:

Dava; 22/2/2012 tarih ve 28212 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik' in 1. maddesiyle 13/8/2010 tarihli Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmeliğin 6. maddesinin 1. fıkrasına eklenen (e) bendindeki "bu ürünlerdeki direnç genlerine yönelik bilimsel araştırma sonuçlarının insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğe zararlı olmadığı Risk Değerlendirme Komitesi raporu ve Kurul kararı ile tespit edilmedikçe" ibaresinin iptali istemiyle açılmıştır.

Dava konusu düzenleme ve dayanağı 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu çıkarılmadan önce hazırlanan ve yürürlüğe konulan 26/10/2009 tarihli ilk yönetmelikte insan ve hayvan tedavisinde kullanılan antibiyotiklere karşı direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin ithalatı ve piyasaya sunulması yasaklanmış iken, daha sonra 28/4/2010 tarihinde yapılan yönetmelik değişikliği ile anılan yasaklayıcı hüküm yürürlükten kaldırılarak antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin üretimi, ithali ve piyasaya sunulması serbest bırakılmış, Biyogüvenlik Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine bu kanun uyarınca çıkarılan 13/8/2010 tarihli yönetmelikte ise antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ürünlerinin üretimi, ithalatı ve piyasaya sunulması ile ilgili yasaklayıcı ya da sınırlayıcı herhangi bir hükme yer verilmemiştir.

13/8/2010 tarihli ve 27671 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelik" in "Yasaklar" başlıklı 6. maddesinde, antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerine ilişkin yasaklayıcı bir hükme yer verilmemesi üzerine davacı tarafından bu Yönetmelik hükmünün iptali istemiyle dava açılmıştır.

Danıştay Onuncu Dairesince verilen yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin karara karşı yapılan itiraz üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 29/9/2011 tarih ve YD İtiraz No:2011/503 sayılı kararı ile; Yönetmeliğin anılan 6. maddesinin antibiyotiklere direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin ithalatının ve piyasaya sunulmasının yasak olduğuna ilişkin önceki uygulamadan vazgeçilerek, bunların ithalatının ve piyasaya sunulmasının serbest bırakılmasına yol açması nedeniyle Yönetmeliğin 6. maddesinin yürütmesinin durdurulmasına, dolayısıyla da anılan hüküm yönünden davacının itirazının kabulüne karar verilmiş, Dairemizin 30/12/2013 tarih ve E:2010/13445, K:2013/9496 sayılı kararıyla ise; Anayasanın 124. maddesi hükmü uyarınca, idarelerin, kendi görev alanlarını ilgilendiren yasa ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, her zaman yönetmelik çıkarabilme yetkisine sahip bulunduğu, bu durumda, Yasaların verdiği yetki çerçevesinde, 5977 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanmasına yönelik olarak yapılan dava konusu düzenlemede hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesi ile dava reddedilmiştir.

Bu arada, davalı idare tarafından İdari Dava Daireleri Kurulunun 29/9/2011 tarih ve YD İtiraz No:2011/503 sayılı yürütmenin durdurulması kararının uygulanması amacıyla, dava konusu Yönetmelik değişikliği ile GDO ve ürünlerinin, insan ve hayvanların tedavisinde

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE

Esas No : 2012/7962
Karar No : 2016/2336

kullanılan antibiyotiklere direnç genleri içermesi halinde, ithal edilmesi ve piyasaya sürülmesi, bu ürünlerdeki direnç genlerine yönelik bilimsel araştırma sonuçlarının insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğe zararlı olmadığı Risk Değerlendirme Komitesi raporu ve Kurul kararı ile tespit edilmesine bağlanmıştır. Bu düzenlemeye karşı açılan davada ise, dairemizin yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kararına yapılan itiraz, İdari Dava Daireleri Kurulunun 26/6/2013 tarih ve YD İtiraz No:2013/162 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

Anayasanın 56. maddesinde; herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu ve Devletin, herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamakla görevli bulunduğu hükme bağlanmıştır.

1992 yılında Rio de Janeiro'da yapılan "Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı"nda çevrenin ve insan sağlığının korunmasına yönelik olarak kabul edilen temel ilkeler arasında "İhtiyatlılık İlkesi"ne yer verilmesi, bu ilke uyarınca çevreyi korumak için ihtiyati (ön tedbirici) yaklaşımın devletlerin kendi kabiliyetlerine göre geniş olarak uygulanacağı, ciddi ve geri dönüştürülemez hasar tehlikesi olan yerlerde tam bilimsel kesinlik eksikliğinin çevresel kirlenmenin önlenmesi için gecikmenin sebebi olarak kullanılmayacağı belirtilmesi; ayrıca, 29/8/1990 tarih ve 4177 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan ve 21/11/1996 tarih ve 96/8857 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylayarak 27/12/1996 tarih ve 22860 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi"nde de biyolojik çeşitliliğin önemli ölçüde azalması veya yok olması tehdidi söz konusu olduğunda, tam bir bilimsel kesinlik bulunmamasının, bu tehdidi önleyecek veya en aza indirgeyecek tedbirleri ertelemek için bir gerekçe olarak kullanılmaması gerektiğinin öngörülmesi ve anılan Sözleşme kapsamında kabul edilen, ülkemizin taraf olduğu ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu hazırlanırken de esas alınan "Biyogüvenlik Cartagena Protokolü" nde Rio Deklarasyonunun 15 nolu prensibinde yer alan ön tedbirici (ihtiyatlılık) yaklaşımının yeniden onaylandığı belirtildikten sonra anılan Protokolün Genel Hükümler başlıklı 2. maddesinin 2. fıkrasında; tarafların, insan sağlığı üzerindeki riskleri de göz önünde bulundurarak, herhangi bir değiştirilmiş canlı organizmanın geliştirilmesi, muamelesi, taşınması, nakli, kullanımı ve çevreye serbest bırakılmasının biyoçeşitlilik üzerindeki risklerini engelleyecek ya da azaltacak şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacakları belirtilmesi ve yukarıda anılan Anayasa hükmü birlikte değerlendirildiğinde; biyogüvenlik sisteminde risk değerlendirme raporunu hazırlamak ve Biyogüvenlik Kuruluna sunmakla görevli Risk Değerlendirme Komitesi tarafından söz konusu raporun hazırlanması sırasında, mutlaka yukarıda belirtilen ihtiyatlılık ilkesi çerçevesinde konunun değerlendirilmesi ve genetiği değiştirilmiş organizmalar ve ürünlerin, insan, hayvan ve bitki sağlığına, çevreye ve biyoçeşitliliğe zarar vermeyeceğinin ve güvenli olduğunun bilimsel yöntemlerle somut olarak ortaya konulması gerekmektedir.

Dava konusu düzenlemeye gelince;

5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu'nun 1. maddesinin 1. fıkrasında, bu Kanunun amacının, bilimsel ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde, modern biyoteknoloji kullanılarak elde edilen genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar ve ürünlerden kaynaklanabilecek riskleri

engellemek, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması, sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla biyogüvenlik sisteminin kurulması ve uygulanması, bu faaliyetlerin denetlenmesi, düzenlenmesi ve izlenmesi ile ilgili usul ve esasları belirlemek olduğu; 2. maddesinin (ü) bendinde, risk değerlendirmesinin, GDO ve ürünlerinin, genetik değişiklikten dolayı, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile biyolojik çeşitlilik ve çevre üzerinde sebep olabileceği risklerin ve risk kaynağının test, analiz, deneme gibi bilimsel yöntemlerle tanımlanmasını, niteliklerinin belirlenmesini, değerlendirilmesini ve risk unsurlarının belirlenmesini kapsayan dört aşamalı süreci ifade ettiği; (y) bendinde, risk yönetiminin, GDO ve ürünlerinin, risk değerlendirmesi ve yasal faktörler göz önünde tutularak ilgili taraflarla istişare ile izin verilen amaç ve kurallar dâhilinde kullanılmasını ve muamelesini sağlamak amacıyla alınan önlemleri, uygun olabilecek kontrol önlemlerine ilişkin alternatiflerin değerlendirilmesi, tercih edilmesi ve uygulanması sürecini ifade ettiği; (z) bendinde, sosyo-ekonomik değerlendirmenin, başvuru hakkında karar verilmeden önce değerlendirmek üzere, GDO ve ürünlerinin çevreye serbest bırakılması ve kullanılması sürecinde biyolojik çeşitlilik ve kullanıcıları ile çiftçiler üzerindeki etkilerden kaynaklanacak sosyo-ekonomik bedelleri belirlemek üzere bilimsel esaslara dayanarak yapılan tüm çalışmaları ifade ettiği; 3. maddesinin 1. fıkrasında, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı gözönünde bulundurularak GDO ve ürünlerinin ithalatı, ihracatı, deneysel amaçlı serbest bırakılması, piyasaya sürülmesi ile genetiği değiştirilmiş mikroorganizmaların kapalı alanda kullanımına, bilimsel esaslara göre yapılacak risk değerlendirmesine göre karar verileceği, 7. fıkrasında, başvuru sahibinin gizli tutulmasını istediği bilgilere ilişkin talebini yazılı olarak bildireceği, Bakanlığın bu talebin tamamen veya kısmen karşılanmasına karar vermesi öncesinde başvuru sahibi ile gizlilik talebi hakkında bilgi alışverişinde bulunacağı, Bakanlığın bu görüşmenin ardından taleple ilgili gerekli tedbirleri alacağı ve başvuru sahibine bildireceği, başvuru sahibinin veya ithalatçının adı ve adresi, GDO ve ürünlerinin kullanım amacı, sahip olduğu özellikler, ayırt edici kimlik bilgileri, bilinen ve bilimsel isimleri, transfer edilen genin alındığı organizma, alıcı ve verici organizmanın orijin ülkesi, transfer yönteminin genel tanımı, acil durumlarda uygulanacak olan yöntem ile planlar ve risk değerlendirmesinin özetinin gizli bilgi olarak değerlendirilemeyeceği; 4. maddesinin 1. fıkrasında, bu Kanuna göre yapılan her bir başvuru için bilimsel esaslara göre risk değerlendirmesinin ve sosyo-ekonomik değerlendirmenin ayrı ayrı yapılacağı; 5. maddesinde, GDO ve ürünlerine ilişkin a) GDO ve ürünlerinin onay alınmaksızın piyasaya sürülmesi, b) GDO ve ürünlerinin, Kurul kararlarına aykırı olarak kullanılması veya kullandırılması, c) Genetiği değiştirilmiş bitki ve hayvanların üretimi, ç) GDO ve ürünlerinin Kurul tarafından piyasaya sürme kapsamında belirlenen amaç ve alan dışında kullanımı, d) GDO ve ürünlerinin bebek mamaları ve bebek formülleri, devam mamaları ve devam formülleri ile bebek ve küçük çocuk ek besinlerinde kullanılmasının yasak olduğu; 7. maddesinin 1. fıkrasında, GDO ve ürünlerinin piyasaya sürülmesinden sonra, kararda verilen koşullara uyulup uyulmadığı, insan, hayvan, bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitlilik üzerinde herhangi bir beklenmeyen etkisinin olup olmadığının Bakanlık tarafından kontrol edileceği ve denetleneceği,

2. fıkrasında, kararda belirtilen koşulların ihlali veya GDO ve ürünleriyle ilgili olarak herhangi bir riskin ortaya çıkabileceği yönünde yeni bilimsel bilgilerin ortaya çıkması durumunda, Kararın Kurul tarafından iptal edilebileceği, kararı iptal edilen GDO ve ürünlerinin toplatılması, insan, hayvan, bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğe olumsuz etkisi olduğu tespit edilenlerin derhal imha edileceği, herhangi bir olumsuz etkisi tespit edilmeyenlerin ise mülkiyetinin kamuya geçirileceği, bu fıkra uyarınca Bakanlıkça alınacak tedbirlerle ilgili yapılan masrafların ve diğer giderlerin, kusur ve sorumlulukları dikkate alınarak ilgililerden tahsil edileceği; 4. fıkrasında, herhangi bir ürünün Bakanlık tarafından belirlenen eşik değerin üzerinde GDO ve ürünlerini içermesi halinde; etikette, GDO içerdiğinin açıkça belirtilmesinin zorunlu olduğu; 8. maddesinin 1. fıkrasında, Kurulun görüşleri doğrultusunda GDO ve ürünlerinin özelliklerine göre eşik değerini belirlemenin ve bu Kanun kapsamındaki ürünler ile GDO'lardan elde edilen ürünlerin etiketlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemenin Bakanlığın görev ve yetkilerinden olduğu; aynı maddenin 4. fıkrasında, Bakanlığın; insan, hayvan, bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması amacıyla bu Kanun kapsamına giren ürünler hakkında tamamen veya kısmen toplatma, mülkiyetin kamuya geçirilmesi, ürünün mahrecine iadesi, faaliyetin geçici olarak durdurulması, ürünün imhası, piyasaya arzı, ticareti ve işlenmesinin yasaklanması gibi ihtiyati tedbirleri almaya ve her türlü düzenlemeyi yapmaya yetkili olduğu; 9. maddesinin 1. fıkrasında, GDO ve ürünleri ile ilgili yapılan başvuruların değerlendirilmesi ve bu maddede belirtilen diğer görevlerin yürütülmesi için Biyogüvenlik Kurulu oluşturulacağı; 10. maddesinde, Kurulun görevini yaparken bağımsız olduğu, hiçbir organ, makam, merci ve kişinin Kurula emir ve talimat veremeyeceği; 11. maddesinde, uzmanlar listesini ve uzmanlar listesindeki kişilerden seçilen bilimsel komiteleri oluşturmanın, her bir başvuru için uzmanlar listesinden bilimsel komitelerin üyelerini seçmenin, risk ve sosyo-ekonomik değerlendirme raporlarını dikkate alarak Kurul kararlarını oluşturmanın, izleme raporlarına dayanarak kararın kısmen veya tamamen iptali ile yasaklama, toplatma, imha ve benzeri yaptırımlara ilişkin kararlarını Bakanlığa sunmanın ve etik komite oluşturmanın Biyogüvenlik Kurulunun görev ve yetkilerinden olduğu; 12. maddesinde, Kurul tarafından her bir başvuru için, risk değerlendirme komitesi ve sosyo-ekonomik değerlendirme komitesi ile ihtiyaca göre diğer bilimsel komitelerin oluşturulacağı, bu Kanun kapsamında yapılan başvurularda risk değerlendirmesi için sağlanan bilgilerin bilimsel yeterliliğini belirlemenin, test, deney, deneme, analiz ve diğer işlemleri belirlemek, gerekli hallerde ek bilgi istemenin, risk değerlendirme ve sosyo-ekonomik değerlendirme raporlarını hazırlamanın, karar sonrasında ortaya çıkan veya elde edilen her türlü yeni veri ve bilgiyi değerlendirerek bilimsel görüş oluşturmanın, bilimsel değerlendirmeler yaparak Kurula bilgi vermenin ve rapor hazırlamanın komitelerin görevleri olduğu belirtilmiştir. 16. maddesinde ise, bu Kanun'un uygulanması ile ilgili usul ve esasları düzenleyen yönetmeliklerin, Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde Bakanlık tarafından çıkarılacağı hükme bağlanmıştır.

Anılan Kanuna dayanılarak davalı Bakanlık tarafından çıkarılan "Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelik" 13/8/2010 tarih ve 27671 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, bu Yönetmelikle, GDO ve ürünlerinden

kaynaklanabilecek risklerin engellenmesi, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması için, gıda ve yem amaçlı genetik yapısı değiştirilmiş organizma ve ürünlerle ilgili başvuru, değerlendirme, karar, ithalat, ihracat, etiketleme, piyasaya sürme, denetim, kontrol, araştırma, geliştirme v.b. hususlara ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Dava konusu 22/2/2012 tarih ve 28212 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 1. maddesiyle de, GDO ve ürünlerinin, insan ve hayvanların tedavisinde kullanılan antibiyotiklere direnç genleri içermesi halinde, bu ürünlerdeki direnç genlerine yönelik bilimsel araştırma sonuçlarının insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğe zararlı olmadığı Risk Değerlendirme Komitesi raporu ve Kurul kararı ile tespit edilmedikçe bu ürünlerin ithal edilmesi ve piyasaya sürülmesi yasaklanmıştır.

Anayasanın 124. maddesinde, Başbakanlığın, bakanlıkların ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilecekleri hükme bağlanmıştır.

Yukarıda aktarılan Anayasa hükmü uyarınca, idareler, kendi görev alanlarını ilgilendiren yasa ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, her zaman yönetmelik çıkarabilme yetkisine sahip bulunmaktadır.

Bu durumda, Yasaların verdiği yetki çerçevesinde, yukarıda anılan 5977 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına yönelik olarak yapılan dava konusu düzenlemede hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, yasal dayanaktan yoksun bulunan davanın **REDDİNE**, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, artan posta giderinin davacı tarafa iadesine, kararın verildiği tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca 3.000,00 TL avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine, bu kararın tebliğini izleyen otuz (30) gün içerisinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna temyizen başvurulabileceğinin taraflara duyurulmasına, 26/4/2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
Tülün	Ziya	Mustafa	Metin	Ahmet
ÖZDEMİR	ÖZCAN	ELÇİM	ARITI	SARAÇ

YARGILAMA GİDERLERİ:

Harç Toplamı : 190,40 TL

Posta Gideri : 241,00 TL

TOPLAM : 431,40 TL

ASLI GİBİDİR

T.C.
DANIŞTAY
10. Daire Başkanlığı

Örnek No:25

Dosya No : 2012/7962 Danıştay İlk

TAAHHÜTLÜ

No:

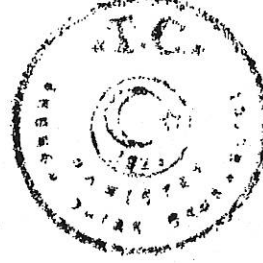
Adı Soyadı : DAVALI GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI

Merkez/ Ankara

adresinde bulunur.

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

01 Temmuz 2016

Mühür ve İmza

BU ZARFTA İlk Derece (Karar) - 29/04/2016 VARDIR.

.....Buradan katlayınız.....

"STANDART ABONE TCKIMLIKNO" yazıp 4060'a gönderip abone olabilirsiniz. Abonelikler hakkında detaylı bilgi için
<http://www.sms.nvan.gov.tr> sitesini ziyaret ediniz